

- крупных суставов / Е. Ю. Давцев, А. В. Чанцев, Е. А. Распопова // Травматология и ортопедия России. – 2009. – № 2 – С. 67-72.
17. Поглиблення знань з ревматології серед сімейних лікарів / В. М. Коваленко, Н. М. Шуба, В. К. Казимирко, А. Г. Дубкова [та ін.] // Український ревматологічний журнал. – 2006. – № 3. – С. 37-39.
18. Практичні навички в ревматології: навчальний посібник / за ред. В. М. Коваленка, Н. М. Щуби. – К.: МОРІОН, 2008. – 256 с.
19. Проценко Г. О. Алгоритм діагностики та лікування хворих на остеоартроз / Г. О. Проценко // Український ревматологічний журнал. – 2009. – № 3. – С. 91-95.
20. Пути оптимизации терапии остеоартрита коленных суставов с учетом степени активности заболевания / А. И. Дядык, И. И. Здоховская, И. А. Боева, А. Л. Христуленко // Український ревматологічний журнал. – 2009. – № 2. – С. 40-45.
21. Сучасна терапія ревматоїдного артриту і остеоартрозу / Г. В. Дзяк, М. Г. Гетьман, Л. С. Пряжнікова та ін. // Медицина транспорту України. – 2008. – № 3. – С. 75-78.
22. Сучасні принципи оцінки астрологічного статусу хворих на остеоартроз. – Режим доступу: http://health-ua.com/pics/pdf/K_2010_2/8.pdf
23. Фізична реабілітація хворих на деформуючий остеоартроз в санаторно-курортних умовах / О. Дуло, Н. Бондарчук, В. Товт // Молода спортивна наука України. – 2008. – Т. 3. – С. 80-86.
24. Dougados M., Gueduen A., Nakache J. P. Et al. J. Rheumatol. – 1988. – Vol. 15. – P. 302-307.
25. Khan M. A. Ann/Rheum. Dis. – 2002. – Vol. 61. – Suppl. III. – P. 3-7.

Андрійчук О. Я. Діагностика остеоартроза: вибор основних критериев.

В статье рассматриваются основные этапы обследования больных остеоартрозом, анализируются методики и опросники, которые чаще всего применяются в медицинской практике, подаются характеристики рентгенологических стадий заболевания и рекомендации Ассоциации ревматологов Украины относительно диагностики.

Ключевые слова: остеоартроз, диагностические критерии, опросники, анкеты.

Andriychuk O. Ya. Diagnostics of osteoartroz: choice of basic criteria.

In the article the basic stages are examined inspections patient with osteoartroz, analysed methods and questionnaires which are more frequent all used in medical practice, descriptions of the roentgenologic stages of disease and recommendation of Association of revmatologiv of Ukraine are given in relation to diagnostics.

Keywords: osteoartroz, diagnostic criteria, questionnaires, questionnaires.

**Безкоровайна Л. В.
Запорізький національний університет**

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ**

У статті розглянуто проблему організації самостійної роботи майбутніх фахівців вищих педагогічних навчальних закладів у педагогічній теорії. На основі аналізу літератури з'ясовано деякі особливості організації цієї підготовки у вищих педагогічних навчальних закладах України, доведено доцільність та актуальність обраної теми дослідження, запропоновано авторське бачення вирішення питань, пов'язаних з означеним процесом.

Ключові слова: професійна підготовка, готовність, майбутній фахівець, готовність майбутнього фахівця до професійної діяльності.

Перебудова нашого суспільства в цілому і модернізація освіти зокрема зміщують акценти у визначенні цінностей вищої освіти. У вищій педагогічній школі розвиток особистості майбутнього фахівця займає особливе місце, тому що крім практичної важливості самостійна робота студентів має велике виховне значення: вона формує самостійність не лише за сукупністю певних умінь і навичок, а й як певну рису характеру, що входить у структуру підготовки сучасного фахівця вищої кваліфікації.

Перехід університетів на нові навчальні плани, формування у вищому навчальному закладі цих планів відповідно до кваліфікаційної характеристики фахівця і особливостей регіону, матеріально-технічної бази вимагає нових підходів до самостійної роботи студентів, якій у циклі дисциплін предметної підготовки відведено багато часу для оволодіння майбутніми фахівцями професійно необхідними знаннями, уміннями та навичками.

У вищих педагогічних навчальних закладах для організації самостійної роботи студентів створюють науково обґрунтовані комплексні системи засобів, форм і методів навчання, які складаються з усіх видів навчального процесу, позанавчальних заходів та кафедральної роботи.

У статті зроблено спробу показати методологію, систематизувати та узагальнити досвід організації самостійної роботи студентів вищих педагогічних навчальних закладів країни.

Роботу виконано відповідно до плану НДР Запорізького національного університету.

Означені аспекти проблеми окреслюють мету статті, яка полягає у з'ясуванні особливостей організації самостійної роботи студентів вищих педагогічних навчальних закладів України.

Основні завдання дослідження:

Вивчити проблему організації самостійної роботи майбутніх фахівців у педагогічній теорії та практиці.

Проаналізувати особливості організації означеного процесу у вищих педагогічних навчальних закладах України.

Теоретичний аналіз наукових джерел засвідчив, що питання професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах є надзвичайно актуальною педагогічною проблемою. Так, вирішенню питань професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців присвятили свої дослідження О. А. Абдулліна, Л. В. Кондрашова, Н. В. Кузьміна, В. А. Сластьонін, Г. В. Троцько, Н. Д. Хміль, О. І. Щербаков та ін.; вирішення питань оновлення змісту, форм, методів, засобів, організаційно-педагогічних умов та організації самостійної роботи студентів у вищих закладах освіти України відображено у працях науковців Ю. П. Азарова,

В. К. Буряк, С. С. Вітвицької, О. В. Глузмана, О. М. Кобрія, Л. В. Лисенко та ін. [2; 4; 5; 6; 7].

Самостійна робота студентів як засіб організації оволодіння ними знаннями про світ та закономірності його розвитку у новому поколінні державного освітнього стандарту вищої професійної освіти є пріоритетною. Як зазначав Я. А. Коменський, "...альфою і омегою нашої дидактики нехай буде дослідження і відкриття способу, за якого ті, хто навчає, менше б навчали, учні більше б навчалися [3]. Зміст цього вислову, що й нині є актуальним, переорієнтовує професійні обов'язки викладачів від передачі знань студентам до управління навчальною діяльністю.

У сучасний період підготовка фахівців у вищих педагогічних навчальних закладах здійснюється завдяки застосуванню екстенсивних методів організації навчального процесу (збільшення кількості годин, курсів дисциплін) і інтенсивних методів (визначення чітких концепцій спеціальності та дисциплін, міждисциплінарні структурно-логічні схеми навчальних дисциплін, не набір, а система знань, перехід від інформаційної моделі до творчого, активного навчання та ін.).

Необхідно зазначити, що інтенсифікація навчального процесу вимагає подолання певного психологічного бар'єру з боку викладачів і студентів, зміни змісту навчального матеріалу, пріоритетності інтенсивних видів занять. У цьому сенсі самостійна робота студентів у тісному взаємозв'язку з аудиторними заняттями виявляється одним із найважливіших засобів організації навчально-виховного процесу та управління ним.

Вплив самостійної роботи на процес професійного становлення студентів визначається багатофункціональністю цієї складової освіти і зумовлює стратегію педагогічного процесу, що передбачає індивідуалізацію процесу навчання, розвиток творчого потенціалу особистості, психологічне та методичне забезпечення нової педагогічної парадигми, забезпечення формування професійної компетенції та майстерності, співпраця викладачів та студентів.

Теоретичний аналіз проблеми дослідження надав можливість з'ясувати, що організація самостійної роботи студентів вимагає глибокого психологічного забезпечення. До цього процесу варто зарахувати низку сформульованих сучасною психологічною наукою принципів педагогічної взаємодії:

– принцип діалогізації – педагогічна рівноправна взаємодія на рівні обміну інформацією, соціальна і міжособистісна взаємодія студента та викладача;

– принцип проблематизації – зміна ролей та функцій викладача і студента; актуалізація умов для формування прагнення студента до

особистісного зростання, науково-дослідницької діяльності;

– принцип персоніфікації – залучення до педагогічної взаємодії почуттів, переживань, емоцій, вчинків відповідно до рольового очікування студента, його життєвих планів;

– принцип індивідуалізації – виявлення і культивування у кожному студентові специфічних елементів загальної та спеціальної обдарованості, побудова змісту та методів навчання, адекватних особистісним особливостям, можливостям і здібностям студента.

Основою самостійної роботи студентів є особистісна розумова самостійність, коли необхідно робити все власноруч, за своєю ініціативою, без сторонньої допомоги і зовнішнього спонукання. Отже, самостійність є засобом і водночас результатом освіти. Самостійна робота – психологічний механізм реалізації принципу свідомості у навчанні, що забезпечує умови активного осмислення нових знань та внутрішнього їх відчуття, створює передумови формування у студентів особистісного ставлення до них, що неминуче передують процесові засвоєння знань.

Нині у вищих педагогічних навчальних закладах нашої країни виникає протиріччя між необхідністю задоволення індивідуальних пізнавальних потреб студентів і забезпеченням високого рівня їх професійної підготовленості. Можливості безпосереднього управління викладачем навчальною діяльністю студентів при цьому зменшуються. На основі теоретичного аналізу та практичного досвіду організації самостійної роботи студентів вищих педагогічних навчальних закладів ми можемо стверджувати, що результативність цього процесу підвищується за таких умов: якщо передбачені види і способи дій відрізняються різноманіттям змісту та варіативністю виконання; якщо освіта забезпечується особистісно орієнтованим підходом.

Також необхідно зазначити, що системний підхід до організації самостійної роботи студентів є однією з найважливіших умов підвищення ефективності її результатів. Мета, завдання, зміст та усі інші компоненти системи знаходяться у певному взаємозв'язку, форми і методи самостійної навчально-пізнавальної діяльності – у гармонійній відповідності.

В умовах системної самостійної навчальної діяльності значно розширюються межі, а також посилюється взаємозв'язок психолого-педагогічної, предметної та загальнокультурної підготовки майбутнього фахівця вищого педагогічного навчального закладу. Водночас у свідомості студента відбувається інтеграція знань та умінь з різних галузей майбутньої професійної діяльності, що створює основу формування стійких ціннісних орієнтацій, світоглядних уявлень, думок і переконань.

Гуманістична спрямованість мети освіти дала можливість встановити

завдання особистісно розвивального навчання, які відповідають самостійній роботі студентів:

– світоглядна орієнтація особистості з погляду розуміння сенсу життя, свого місця у світі, унікальності та цінності особистості;

– надання допомоги у побудові особистих концепцій, що відображають перспективи та межі розвитку фізичних і духовних задатків та здібностей, творчого потенціалу особистості, а також в усвідомленні відповідальності за життєтворчість;

– залучення особистості до системи культурних цінностей і допомога у створенні власного ставлення до них;

– розвиток інтелектуально-моральної свободи особистості, здатності до адекватної самооцінки, самоаналізу та саморегуляції поведінки і діяльності, світоглядної рефлексії;

– відродження традицій української культури, формування і розвиток почуття патріотизму у єдності з етнічними та загальнолюдськими цінностями, виховання шанобливого ставлення до законів країни та громадянських прав особистості, прагнення до збереження й примноження престижу і слави Батьківщини;

– розкриття діапазону й певного змісту загальнолюдських норм і принципів гуманістичної моралі (доброти, взаєморозуміння, милосердя, співчуття та ін.), культивування інтелігентності як значущого особистісного параметра;

– формування ставлення до праці як до соціально і особистісно значущої діяльності, джерела і чинника матеріальних та духовних цінностей, які, у свою чергу, забезпечують можливість формування та розвитку особистості;

– розвиток уявлень студентів про здоровий спосіб життя, формування життєвих планів з урахуванням реалізації особистісних і соціальних перспектив.

Вирішення вказаних завдань у процесі навчання та самостійної діяльності майбутніх фахівців, на нашу думку, дає змогу закласти фундамент гуманітарної культури особистості, яка пробуджує потребу у створенні та удосконаленні зовнішнього світу, суспільства, а також власного особистого світу.

На формування рівнів структури особистості майбутнього фахівця впливає увесь комплекс навчально-виховного процесу. Проте можна виокремити цикли дисциплін, спрямованих на розвиток певних рівнів.

Перший рівень структури особистості майбутнього фахівця – рівень фундаментальної (загальноосвітньої) підготовки. Формування цього рівня забезпечується загальноосвітніми, психолого-педагогічними,

гуманітарними, соціально-економічними дисциплінами. На цьому рівні формуються сучасне діалектичне мислення, гуманістична та професійна спрямованість фахівця, основоположні принципи, без яких неможливий усебічний розвиток особистості, постійне вдосконалення освіти, виховання і розвиток студента.

Другий рівень – це рівень спеціальної підготовки. Формування цього рівня забезпечується дисциплінами відповідно до спеціальності (теоретичними, спортивно-педагогічними, прикладними та ін.). На цьому рівні відбувається розкриття базових знань про певну науку, формуються знання, навички й уміння, створюються необхідні умови для розвитку і виховання особистості студента.

Формування третього і четвертого рівнів структури особистості майбутнього фахівця забезпечується комплексом дисциплін та практичної діяльності (ознайомчої, навчальної, виробничої, суспільної) і відображає такі взаємопов'язані якісні зміни особистості студента, як соціокультурні, психологічні та фізичні.

Основною частиною професійної підготовки майбутнього фахівця вищого педагогічного навчального закладу є формування загальної культури, яка містить світоглядну, моральну, професійну, емоційну, естетичну, фізичну та гігієнічну напрямки. Сьогодні метою підготовки майбутніх фахівців є не лише певні суто професійні характеристики, а й особистісні якості людини, її спосіб життя, рівень культури, інтелектуальний розвиток. Тому тип моделі фахівця, що раніше склався, суперечить сучасному поняттю освіченості, принципам розвитку особистості, її соціального та професійного становлення.

Основним підґрунтям концепції підготовки майбутнього фахівця вищого педагогічного навчального закладу, на нашу думку, зрештою має бути мета соціального замовлення: підготовка інтелектуальної, мислячої, творчої та відповідальної особистості, яка вміє здобувати необхідні знання, навички, уміння і переконання у майбутній професійній діяльності, ціннісні установки, моральні принципи. У системі підготовки майбутнього фахівця самостійна робота студентів відіграє провідну роль, вона сприяє розвитку сучасного мислення, подальшому самовдосконаленню, пробуджує думку, будучи основним засобом організації та виконання певної діяльності відповідно до мети.

Формування готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності засобами самоосвіти можна розподілити на низку етапів. На першому етапі з'являється інтерес студентів до самостійної роботи, відбувається накопичення теоретичних і наукових знань, тому чим різноманітніші та генералізованіші вони будуть, тим кращою буде їх

реалізація. На другому етапі формування готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності отримані знання застосовують на практичні у проблемних ситуаціях, трансформуючи їх у професійну технологію майстерності майбутньої діяльності студентів. На третьому етапі майбутній фахівець виходить за межі отриманих програмних знань і умінь, розширює життєвий діапазон, проявляє стійкий інтерес до самоосвіти протягом життя, до творчого пошуку та вирішення непередбачених, експромтних завдань, що якісно підвищує рівень його здібностей. Тобто на цьому етапі формування готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності відбувається накопичення критичної маси знань та навичок, здатної до саморозвитку у процесі подальшої освіти і самоосвіти протягом життя студента відповідно до нескінченного різноманіття вимог та умов життя суспільства.

Отже, на основі аналізу літератури та власного досвіду ми дійшли висновку, що удосконалення процесу підготовки майбутніх фахівців у вищих педагогічних навчальних закладах є актуальною проблемою вітчизняної вищої школи, що вимагає застосування нових підходів, розробки відповідних технологій на основі інтеграції теоретичного і практичного компонентів підготовки студентів, диференціації її методів та організаційних форм, стимулювання науково-дослідної діяльності студентів, розширення міжпредметних взаємозв'язків.

Висновки. Теоретичний аналіз з проблеми організації самостійної роботи майбутніх фахівців вищих педагогічних навчальних закладів надав можливість з'ясувати деякі особливості організації цього процесу у вищих навчальних закладах України. Доведено, що у педагогічній теорії обрана проблема є досить актуальною. Запропоноване авторське бачення вирішення питань, пов'язаних з означеним процесом, полягає у тому, що удосконалення підготовки майбутніх фахівців вищих педагогічних навчальних закладів залежить від застосування нових підходів, розробки відповідних технологій на основі інтеграції теоретичної та практичної складових частин професійної підготовки, диференціації методів, засобів та організаційних форм, стимулювання науково-дослідної діяльності майбутніх фахівців, а також розширення міждисциплінарних зв'язків.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні інших аспектів організації процесу підготовки майбутніх фахівців вищих навчальних закладів.

Використана література:

1. Закон України "Про вищу освіту": Закон від 17 січня 2002 року №2984-III // Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів (станом на 01.02.2003 р.). – Харків : Гриф, 2003. – С. 37–95.

2. Абдуллина О. А. *Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования : для пед. спец. вузов / О. А. Абдуллина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Просвещение, 1989. – 141 с.*
3. *Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения / Я. А. Коменский. – М. : Госучпедгиз. МП РСФСР, 1955. – 651 с.*
4. *Кондратова Л. В. Проблемы модернизации педагогического образования в условиях высшей школы / Л. В. Кондратова, гл. ред. В. К. Буряк // Педагогика высшей и средней школы : сборник научных работ. – Кривой Рог : КГПУ, 2003. – Вып. 6. – С. 8-11.*
5. *Кузьмина Н. В. Акмеология: пути достижения вершин профессионализма / Н. В. Кузьмина, А. А. Деркач. – М., 1993. – 256 с.*
6. *Сластенин В. А. Формирование личности учителя в системе высшего педагогического образования / В. А. Сластенин. – М., 1980. – 133 с.*
7. *Троцко Г. В. Теоретичні та методичні основи підготовки студентів до виховної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 ; 13.00.01 / Троцко Ганна Володимирівна. – Харків, 1996. – 421 с.*

БЕСКОРОВАЙНАЯ Л. В. Особенности организации самостоятельной работы студентов высших педагогических учебных заведений Украины.

В статье рассмотрена проблема организации самостоятельной работы будущих специалистов высших учебных заведений в педагогической теории. На основе анализа литературы определены некоторые особенности организации этой подготовки в высших учебных заведениях Украины, доказана целесообразность и актуальность избранной темы исследования, предложено авторское виденье решения вопросов, связанных с этим процессом.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, готовность, будущий специалист, готовность будущего специалиста к профессиональной деятельности.

BESKOROVAYNAYA L. Features of organization of independent work of students of higher pedagogical educational establishments of Ukraine.

In the article the problem of organization of independent work of future specialists of higher educational establishments is considered in the pedagogical theory. On the basis of analysis of literature some features of organization of this preparation are found out in higher pedagogical educational establishments of Ukraine, expediency and actuality of select theme of research is well-proven and offered authorial vision of decision of questions, related to the noted process.

Keywords: professional preparation, readiness, future specialist, readiness of future specialist to professional activity.

**Бурбан Н. М.
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

**СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ
СТАНОВЛЕННЯ ПЕДАГОГІКИ СПІВРОБІТНИЦТВА
ЯК ФЕНОМЕНА ВІТЧИЗНЯНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

У статті проаналізовано суспільно-економічні передумови становлення педагогіки співробітництва як феномена вітчизняної педагогіки. Обґрунтовано умови та необхідність пошуку нових моделей навчально-виховного процесу задля повноцінного розвитку особистості